

מסורת הש"ס

(א) ע"י צילקוט זכר"י ושם
איתא מאמר זה קצת
בנוסחא אחרינא, (ב) [לקמן
ט: סוטה מז: מח.],
(ג) [מגילה יג. ע"ש ועי'
מוס' ברכות טו: ד"ה ואין
שיחה כו'], (ד) [עין ברכות
ט:], (ה) [ג"ל והתקן],
(ו) לעיל לג. בברכות כח:
(ז) בקרא תביב וכאחב,
(ח) [וזכריה ג].

הגהות הב"ח

(א) גמ' תלמא הוו ואנ
 תרין. נ"צ וקשה מיד הכא
 הוה ליה לאקשווי והא
 אברהם יחיד הוה כמו
 שהקשה בתר הכי ליהושע
 כ"ג:

מוסף רש"י

ההודים אשר
בבצורה. בין התיקנים
שגלו לבגל ובשמיני חשתי
קרא (מדינה ג'). האם
שלה. שרת שלה (בבורות
בת): צימ הריון וקורסת
טרנסת ושפוטיו ונלג' (ג').
ממז'ה (עשר ג').
בבשר שלח תלד. לגי.
שטובות נח ואין רולין שישו
נעיון בנקמות אחיות
(מגין) מפני שפרות וחירות
שלהן מעולין מחד ומוכרין
אותן ביוקר ורועין שלה ידו
בכלן חסרת כדי שילו
לרצין להם ומוכרין האם
שלה ואינה ממה (בבורות
בת).

חלק פרק אחד עשר מנהדרין

צג

תורה אור

1. עֲנֵה וְאָמַר כִּי אֵלֶּה
 הַבְּרִיָּוִן בְּרִיָּוִתָא רַבְרָבָה
 מְחַלְכֵּי בְּגָוָא נְטָא וְחֻקְלָא
 מְחַלְכֵּי בְּגָוָא נְטָא וְחֻקְלָא
 אִתִּי בְּהוּן וְדוּרָה
 ז' רַבִּיעָאָה דְּהַמָּל כִּי
 אִלְתָּוִי: ז' נִרְיָא לֵב כִּי
 2. לֵב דְּאִרְיָי הַצְדִּיקָה וְלֵב
 שֶׁשׁ הַתְּפִינִי כְּיוֹם הַלֵּב
 לֵאשִׁי הַיְּהוּדָה וְלִשְׁבִּי
 וְיִשְׁרָעֵל הַלֵּב יִשְׂרָאֵל
 הַקְּרִיבִי וְהַדְרִיקִי בְּכָל
 הַבְּרִיָּוִת אֲשֶׁר־הֵינִי
 כִּי מְבַעֲלֵם אֲשֶׁר מַעֲלִי
 בָּם: ז' נִרְיָא לֵב כִּי
 3. אֲמַרְתִּי אֲעֲלֶה בְּתַמְרָא
 אֲתוּקָה בְּסִטְטִינִי וְיִדְעִי אֲנִי
 אֲתוּקָה בְּסִטְטִינִי וְיִדְעִי אֲנִי
 אֲתוּקָה בְּסִטְטִינִי וְיִדְעִי אֲנִי
 רִיחַ אֲפָר כַּתְּפִיחוּ: ז' שִׁיר הַשִּׁירִים ז' ט
 4. רִאשִׁית הַיְּהוּדָה וְהַנָּחַל
 שֶׁרַב עַל סוּס אֲדָם
 וְדָוָא עֲמַד בֶּן הַהֲדַסִּים
 אֲשֶׁר בְּמַעֲלָא וְאִתְרִי
 סוּסִים אֲדָמִים שֶׁרַבִּים
 לְיִבְנִים: ז' זְכַרְיָה ז' ח
 5. ז' אִישׁ מַלְחָמָה ז' שְׁמוֹת ט
 6. שְׁמוֹת ט
 7. יְהוֹדָה אֲמַן ז' דָּוִד
 8. הָיָא אֲסַרְתָּ בֶן דָּוִד
 ז' אֵין לֵב אֲבָ אֲבָ
 וְתַעֲבִירָהּ יַפֵּת אַרְאָ וְטוֹבָתָא
 מִרְיָה וְכַמּוֹת אֲבִיָּהּ
 וְאִמָּה לִקְחָה מִקְרִיבֵי לָא
 לְבָת: אֲסַרְתָּ ז' ח
 9. ז' הַיְּהוּדִימָא אֲבִיָּהּ:
 10. בְּאִרְיָן מִלְכָּא
 בְּרִיָּוִתָא וְנָפַל עַל סֶגֶד
 אֲנַפְּוִדִי וְלִקְנִיָּאל סֶגֶד
 וְיִתְחַנֵּן אֲמִיר
 לְנִסְכָּה לְהוֹ: ז' נִרְיָא לֵב כִּי
 11. ז' אֲמִיר ז' בְּכֹאֲתָא
 אֲלֵי יִשְׂרָאֵל אֵל אֲהָבָא
 כִּי קוֹלָהּ אֵל אֲחִירָהּ
 כִּי מַעֲשֵׂיָהּ הַנְּבִיאִים נִתְּנִים
 בְּשֵׁם שְׁכָר הַגֵּינִי בְּרַחֵם
 אֲתָם בִּידִי וְנִבְרָאֲצִיר
 מִלֵּךְ בְּכָל הַיָּמִים לְעַיְנֵים:
 ז' יִרְמְיָהוּ כִּי ט
 12. וְלִשְׁכָּה מוֹתָם קִלְלָהּ
 לֵב לְלוֹת יְהוּדָה אֲשֶׁר
 בְּכָלל אֲשֶׁר יִשְׁמֹךְ ז' ח
 בְּצִדְקָתָהּ וְאֲבָחָה אֲשֶׁר
 קָלַם בְּכָל בָּאֵשׁ:
 13. יִרְמְיָהוּ כִּי ט
 14. יִנֵּן יִשְׂרָאֵל וְיִנְאָפִי
 אֵת נְשֵׁי יִרְמְיָהוּ וְיִנְאָפִי
 לֵב אֲשֶׁר יִשְׁמֹךְ ז' ח
 ז' אֲשֶׁר יִשְׁמֹךְ ז' ח
 וְעַד נָאִם יִרְמְיָהוּ כִּי ט
 15. וְיִנְאָפִי אֵת יִשְׁרָאֵל
 הַיְּהוּדָה עֲמֹד לְפָנֵי
 מִלְכָּא ז' וְהַשְׁקֵן עֲמֹד עַל
 יִמְיָהוּ לְשִׁטְנֵה: ז' זְכַרְיָה ז' ח
 16. אֲיָמִיר ז' אֵת הַשְׁקֵן
 יִנְעַר ז' אֵת הַשְׁקֵן וְיִנְעַר
 ז' אֵת הַבְּרִיָּוִן מִיִּשְׁרָעֵל
 ז' הַלּוֹא ז' אֵת דָּוִד מִלֵּא: ז' ח
 17. זְכַרְיָה ז' ח
 18. זְכַרְיָה ז' ח
 19. זְכַרְיָה ז' ח
 20. זְכַרְיָה ז' ח
 21. זְכַרְיָה ז' ח
 22. זְכַרְיָה ז' ח
 23. זְכַרְיָה ז' ח
 24. זְכַרְיָה ז' ח
 25. זְכַרְיָה ז' ח
 26. זְכַרְיָה ז' ח
 27. זְכַרְיָה ז' ח
 28. זְכַרְיָה ז' ח
 29. זְכַרְיָה ז' ח
 30. זְכַרְיָה ז' ח
 31. זְכַרְיָה ז' ח
 32. זְכַרְיָה ז' ח
 33. זְכַרְיָה ז' ח
 34. זְכַרְיָה ז' ח
 35. זְכַרְיָה ז' ח
 36. זְכַרְיָה ז' ח
 37. זְכַרְיָה ז' ח
 38. זְכַרְיָה ז' ח
 39. זְכַרְיָה ז' ח
 40. זְכַרְיָה ז' ח
 41. זְכַרְיָה ז' ח
 42. זְכַרְיָה ז' ח
 43. זְכַרְיָה ז' ח
 44. זְכַרְיָה ז' ח
 45. זְכַרְיָה ז' ח
 46. זְכַרְיָה ז' ח
 47. זְכַרְיָה ז' ח
 48. זְכַרְיָה ז' ח
 49. זְכַרְיָה ז' ח
 50. זְכַרְיָה ז' ח
 51. זְכַרְיָה ז' ח
 52. זְכַרְיָה ז' ח
 53. זְכַרְיָה ז' ח
 54. זְכַרְיָה ז' ח
 55. זְכַרְיָה ז' ח
 56. זְכַרְיָה ז' ח
 57. זְכַרְיָה ז' ח
 58. זְכַרְיָה ז' ח
 59. זְכַרְיָה ז' ח
 60. זְכַרְיָה ז' ח
 61. זְכַרְיָה ז' ח
 62. זְכַרְיָה ז' ח
 63. זְכַרְיָה ז' ח
 64. זְכַרְיָה ז' ח
 65. זְכַרְיָה ז' ח
 66. זְכַרְיָה ז' ח
 67. זְכַרְיָה ז' ח
 68. זְכַרְיָה ז' ח
 69. זְכַרְיָה ז' ח
 70. זְכַרְיָה ז' ח
 71. זְכַרְיָה ז' ח
 72. זְכַרְיָה ז' ח
 73. זְכַרְיָה ז' ח
 74. זְכַרְיָה ז' ח
 75. זְכַרְיָה ז' ח
 76. זְכַרְיָה ז' ח
 77. זְכַרְיָה ז' ח
 78. זְכַרְיָה ז' ח
 79. זְכַרְיָה ז' ח
 80. זְכַרְיָה ז' ח
 81. זְכַרְיָה ז' ח
 82. זְכַרְיָה ז' ח
 83. זְכַרְיָה ז' ח
 84. זְכַרְיָה ז' ח
 85. זְכַרְיָה ז' ח
 86. זְכַרְיָה ז' ח
 87. זְכַרְיָה ז' ח
 88. זְכַרְיָה ז' ח
 89. זְכַרְיָה ז' ח
 90. זְכַרְיָה ז' ח
 91. זְכַרְיָה ז' ח
 92. זְכַרְיָה ז' ח
 93. זְכַרְיָה ז' ח
 94. זְכַרְיָה ז' ח
 95. זְכַרְיָה ז' ח
 96. זְכַרְיָה ז' ח
 97. זְכַרְיָה ז' ח
 98. זְכַרְיָה ז' ח
 99. זְכַרְיָה ז' ח
 100. זְכַרְיָה ז' ח

לחפור ולהוציא נהר צטצריא. ל"א למכרה נהרא צטורא צהר: לאווי
צירי דאפספסא. להציא זרע של עשב שהוא מאכל בהמה שלחו
נצובדנלר. הכי הוה קיס להו: לאווי חזירי ממרים. שלחו כדי
לגדלם לולדות שמזירי מרים גדולים הם: והציא אמר פודום הרופא.
לחכמים שהיו חומרים יעלה האם
טרפה: והא אפי פרה חזיריה יואלה
ממרים וכו'. כדי שלא יהיו מזויין
במקומות אחרים ואעפ"כ חיו:
ווצרי אייפינהו. ולא העלו על לבם
לפציה רבייה עני והניחו להוציאן
בלא חתוך האם: צאופה ענה. שהלך
מס דניאל: דלא לקיים צי פסילי
אלהיהם פספס צאע. דנצובדנלר סגיד
עשאו אלוה דכמצי דלניאל הזה סגיד
והוה ליה כפסילי אלהיהם שהמקרא
הזה היה צוות עליהם לשורפן לכך
היה מתיירא: קליוס. שכלים המהוצהבין
צאע: השמיעי. השתמשי: סלמא.
ונפישו וצותייהו: הלן זה אודי. מה
אוד נחך? אף הוה נחך: אהני.
הועיל: אקדו. סרפני: איה טעמא
אינענא. יהושע דלהני נורא למאניה
דהאי דלהדר איהו לנצובדנלר דחייא
צעלמא דחייא: שש שעורים.
שש גרעינים (שעורים) ממס: ווי
דרכו של צועז ליתן שש שכלים.
והא תנן (פאה פ"ח מ"ה) אין פוחתין
לעני בגזון פחות מחצי קב שעורים:
אלא

ריה נתקרה דעתו שנאמר ⁴ והוא עומד בין ההדסים
 וזומן את הדסה ואין מצולה אלא בבל שנאמר ⁷ האומר
 ורוקים ואדומים נעשו לבנים אמר רב פפא שמע מינה
 [אמר רב בעין [הרע] מתו ושמואל אמר ברוק טבעו
 נים ובנות כתנאי ר' אליעזר אומר בעין [הרע] מתו ר'
 לילדו בנים ובנות שנאמר ⁸ שמע נא יהושע הכהן הגדול
 הם אנשים שנעשה להן מופת הוי אומר זה חנניה
 נהרא רבא בטבריא ושמואל אמר לאתויי ביזרא
 של מצרים איני ⁹ והתנאי ¹⁰ תודוס הרופא אמר אין
 חותכין האם שלה בשביל שלא תלד זוטרי אייתי
 ודניאל ונבוכדנצר הקב"ה אמר ניזיל דניאל מהכא
 בא דלא ליקיים כי ⁹ פסילי אלהיהם תשרפון באש
 לאלהיה בנורא ומניין דסגיד ליה דכתיב ¹⁰ באדין
¹¹ כה אמר ה' צבאות אלהי ישראל אל אחאב בן
 קר וגו' וכתיב ¹² ולוקח מהם קללה לכל גלות יהודה
 י קלם מלך בבל באש אשר שרפם לא נאמר אלא
 למד שעשאן קליות ¹³ יען אשר עשו נבלה בישראל
 בדנצר אחאב אמר לה כה אמר ה' השמיעי אל צדקיה
 אמרה ליה לאבזה אמר לה אלהיהם של אלו שונא
 שדרתנהו לגבי אבזה אמר להו מאן אמר לכון אמרו
 תינהו ואמרו לי אסור אמרו ליה אנן נמי נביאי
 אנא בעינא דאיבדקינכו כי היכי דבדקתינהו חנניה
 אמר להו בחרו לכון מאן דבעיתו בהדייכו אמרו יהושע
 חתיוהו שדינהו אינהו איקלו יהושע כהן גדול איחרוכי
 גי מלאך ה' וגו' וכתיב ¹⁵ ויאמר ה' אל השמן יגער ה' כך
 פורתא נורא חנניה מישאל ועזריה לא אהניא בהו כלל
 הוה התם לא הוו רשעים בהדיה ולא אתיהיב רשותא
 היינו דאמרי אינשי תרי אודי יבישי וחד רטיבא אוקדן
 גיו נושאין נשים שאינן הגונות לכהונה ולא מיחה בהן
 ישע ללבוש בגדים צואים אלא מלמד שהיו בניו נושאים
 ום דרש בר קפרא בציפורי מאי דכתיב ¹⁷ שש השעורים
 ש ממש וכי דרכו של בועז ליתן מתנה שש שעורים
 אלא

גדולים צדיקים ויטר ממלאכי השרת. דברישא חשיב לתלמא דצדיק וממלאך לבסוף דכתיב וריה די רביעאה דמי לבר אלהין: וטפחו ילישיראל על פניהם. שהשחמחו לללם: אני אחרתי שכל המר עלי שיהיו בהם צדיקים הרבה ולא עלתה ידי וכו'. ישראל נמשלו לתמר דלממרי' (סוכה דף מה): מה תמר זה אין לו אלל כל אחד וכו': והנה איש רוצב על סוס אדום. מפני שהשחמחו לללם: והוא עומד. העמיד הקב"ה עלמנו בזכות ההדסים שבמלוכה: האומר ללולה חרבי. לללם שיושבת במלוכה: חרבי. לשון חרבו המים (בראשית ח): שרופים. כדביעס ואחר"כ נעשו לללים שבסמכיל כלצדיקים נח מכעסו: סופיא חיורא מעלי ללחלמא. מדקאמר שאלום הוי רמו לקללה: ורצנן. חנניה מישאל ועזריה: להלין אולו. כשילאו מן הכבשן דמו ללא מדכר להו בלולה כחובי: בעין הרע מסו. שהיו מסתכלים בהן על שהיו תומין בהן: ברק טבנו. בצלותו רוק שרקקו אומות העולם בלישראל שאומרין אלוהו כה יש לכס והשחמחיות לללם: הוי אומר זה חנניה מישאל ועזריה. אלמא חזרו ללחך אלל יהושע כהן גדול: ודניאל לגליהין אול. כשהושלכו בצירי לתוך כבשן האש שלל הושלך עמהם: ונצחנא נהאל רבא נצחנא.

אֶת הָעוֹלָם כּוֹלֵל לָדֶם כִּיּוֹן שֶׁנִּסְתַּכֵּל בַּחֲנֻנִּיהָ מִיִּשְׂאֵל
אֲשֶׁר בִּמְצוֹלָה וְאִין הַדָּסִים אֵלֶּא צִדִּיקִים^א שֶׁנֶּאֱמַר "וַיְהִי
לְצוֹלָה חֲרִבִּי וְנִהְרֹתֶיךָ אֹבִישׁ מִיַּד מַלְאִים רוּגֹז נְעֻשִׁים
סוֹסִיִּא חִיּוּרָא מַעֲלִי לַחֲלָמָא: וְרַבְנָן לְהִיכָא (אֲזוּל) [אִין]
וּר' יוֹחָנָן אָמַר עָלוּ לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנִשְׂאוּ נָשִׁים וְהוֹלִידוּ
יְהוּשֻׁעַ אֹמֵר בְּרוּק טַבְעוּ וְחכ"א עָלוּ לֹא"^ב וְנִשְׂאוּ נָשִׁים
אֵתָּה וְרַעֲיָךְ הַיּוֹשִׁבִּים לִפְנֵיךְ כִּי אֲנִשִּׁי מוֹפֵת הֵמָּה אִיִּי
מִיִּשְׂאֵל וְעִזְרִיָּה וְדִנְיָאֵל לְהִיכֵן אֲזַל אָמַר רַב לְמִיכָר
דְּאַסְפֶּסְתָּא וּר' יוֹחָנָן אָמַר לְאַתּוּיִי חִיּוּרִי דְּאַלְכֶּסְנַדְרִי
פִּרְהָ וְחִזְרִיהָ יִצְאָ מֵאַלְכֶּסְנַדְרִי שֶׁל מְצָרִים שְׂאִין
בְּלֹא דַעֲתִיּוּהוּ ת"ר שְׁלֹשָׁה הָיוּ בְּאוֹתָהּ עֲצָה הַקֵּב"^ג
דְּלֹא לִימְרוּ בִּזְכוּתֶיהָ אֵיתְנַצֵּל וְדִנְיָאֵל אָמַר אִיזִיל מִ
וְנִבְכַּדְנָצֵר אָמַר זִיִּיל דִּנְיָאֵל מֵהֵכָא דְלֹא לִימְרוּ קְלִיִּי
מִלְכָּא נִבְכַּדְנָצֵר נָפַל עַל אֲנַפּוּהִי וְלִדְנִיָּאֵל סָגִיד וְגוֹ'^ד
קוֹלִיָּה וְאֵל צִדְקִיָּה בֶן מַעֲשִׂיָּה הַנִּבְכָּאִים לָכֵם בְּשֵׁמִי לֵאמֹר
אֲשֶׁר בִּבְבֵּל לְאֹמֵר יִשְׁמִיךְ ה' כְּצִדְקִיהוּ "וּבִאֲחָאֵב אֲעִי
אֲשֶׁר קִלְם אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוֹם ר' שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי
וְיִנְאָפּוּ אֶת נָשִׁי רַעֲיָהֶם מֵאֵי עֲבוֹד אֲזוּל לִגְבִּי בְּרַתִּיהָ דִּנְנִי
וְצִדְקִיָּה אָמַר כֹּה אָמַר ה' הַשְׁמַעֲנִי אֵל אֲחָאֵב אֲזַלָּה
זִימָה הוּא כִּי אֲתוּ לִגְבֹךְ שְׁדִרְיֶנְהוּ לִגְבָאִי כִּי אֲתוּ לִגְבֹךְ
הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהָא חֲנֻנִּיהָ מִיִּשְׂאֵל וְעִזְרִיָּה שְׂאִין
כְּוֹנְתֵייהוּ לְדִידֶהוּ לֹא אָמַר לְהוּ לְדִידֵן אָמַר לֵן אָמַר לֵן
מִיִּשְׂאֵל וְעִזְרִיָּה אָמְרוּ לִיָּה אֵינֹן^ה תִּלְתָּא הוּוּ וְאַנֹן תִּרְיִן
כִּכְהֵן גְּדוֹל סַבְרִי לִיתִּי יְהוּשֻׁעַ דְּנַפִּישׁ זְכוּתֶיהָ וּמִגָּנָא עָלֵן
מֵמַאנִּיָּה שֶׁנֶּאֱמַר^ו "וִירָאֲנִי אֶת יְהוּשֻׁעַ כִּכְהֵן הַגְּדוֹל עוֹמֵד לִפְנֵי
וְגוֹ' א"ל יִדְעָנָא דְּצִדְקָא אֶת אֵלֹא מֵאֵי טַעְמָא אֵהֵינִי בֶן
א"ל אֵינֶהוּ תִּלְתָּא הוּוּ וְאַנָּא חַד א"ל וְהָא אֲבִרְהָם יַחֲדִי
לְגִנּוּרָא הֵכָא הוּוּ רַשְׁעִים בְּהָדִי וְאַתִּיהִיב רְשׁוּתָא לְגִנּוּרָא
יִבְיָשִׁי לְרִטְיָבָא מֵאֵי טַעְמָא אֵיִעֲנֵשׁ אָמַר רַב פֶּפֶא שְׁהִי
שֶׁנֶּאֱמַר^ז "וַיְהוּשֻׁעַ הָיָה לְבוּשׁ בְּגָדִים צֹאִים וְכִי דִרְכוּ שְׁלֵשִׁים
נָשִׁים שְׂאִינָן הַגְּנוּת לְכַהֲנָהּ וְלֹא מִיחָא בְּהָן אָמַר רַבִּי תַנְתִּין
הָאֵלָּה נִתְּן לִי מֵאֵי שֵׁשׁ הַשְּׁעוּרִים אֵילִימָא שֵׁשׁ שְׁעוֹת